

QUARTA PART

DEL RAHONAMENT DEL RASPÓS DE RUÇAFA, YL RULL DE PATRAIX.

Raspós. **B**uenas tardes, Rull.

Rull. Asentat.

Ya estarás desagaviat.

Raspós. Sí que huestic : pero sapies
que me pegaba molt mal
quem tingueres per traydor.

Rull. Sé, Raspós, quieres lleal:
y si acás yo em figurara
de tú ó atre còsa tal,
no parlaria la llengua,
perque obrarial puñal.
¡Que yhaja Espanyòls indignes,
de caràcter tan venal,
que vajan contra sa Patria,
es còsa quem te pasmat!
De pensaro mhorrorice,
y me sendú satanás.

Raspós. No tenfades, Rull, sossegat,
que Deu nos asistirá;
y deixantho en ses mans tot,
el Senyor descobrirá
als indignes, als traydors,
als naixcuts de mala sanc.
Contam cóm es questigueres
en la muralla.

Rull. Sabrás,
com el matí que digueren
quel Francés venia ensá,
men entrí com una fona
per lo portal de la Mar:
em fiquí en la Ciudadela,
y un fusil em varen dar,
quatre paquets de cartujos,
pedres de fòc, y men vaig
al quartel de Sen Llorènç,
perquem varen avisar,
que allí donaven cananes:
en efecte, en un instant
em viu armat com Sen Jordi
hecho un grande Melitar,
mas tieso que Girineldos,

mes animós que Roldán.

Prenc les evilles de Diego,
dret capal portal de Quart:
apenes em varen veure,
em digueren tots : ahon va?
Yols diguí : capa Mislata,
y no es pensen que á bufar,
que vaig á veure si encontre
al eixèrcit dels Gavaigs.

En açò em digué un Senyor,
quem paregué Capità,
de molt caràcter y forma,
y de molta gravetat:

*Suba usted á la muralla,
porque el peligro aquí está.
Soy buen vasallo; obedezco;
aquí estoy á su mandar;
disponga de mi persona
á su gusto y voluntad.*

Es posá á riure el Senyor;
y yo content muntí dalt,
mamparí duna espillera,
y en ella estiguí clavat;
y primer haguera mòrt,
que haberme dallí apartat.

Raspós. Y quin dia fon això?

Rull. En la vespra del atac.

Raspós. Y en la nit?

Rull. Allí dorguí

el rato quem va tocar,
pues també fui centinela,
com si fora un gran soldat,
y pasaba la paraula
al estilo melitar.

Raspós. ¿Y qués això de paraula?

Rull. ¡Qué arrere, Raspós, estás!
Pera questiguen á punt,
ben despèrts y espabilats,
y no sadòrga ningú,
sòlen dir de quant en quant:
Centinela, alerta : y latre

respon pronte : *Alerta está:*
esta veu ròda en momentos
el cerco de la Ciutat.

Raspós. Magrada eixa prevenció.
Això dic yo que ho farán
per si acás el enemic
denit volguera asaltar.

Rull. Y bòn susto que tinguerem
quant lo dia aná rallant,
que verem vindre un motí
de gent fugint y plorant:
uns duyen fardos de ròba,
atres duyen matalafs,
les dones á mix vestir,
en los moñicòts al braç:
¡quina compasió donaben!
Els danys que nos han portat
nuestros aliados.... Indignes!
y venien damistat!

Raspós. Pues aquella pòbra gent
per qué fugia, plorant?

Rull. Tú pareixes del sinago:
¿quí preguntaria tal?
Perque leixèrcit maligne
ben pròp el tenien ya,
yls pobrets de pòr fugien,
perquè allà hon ells han entrat,
han fet quantes picardies
pòt la heregia inventar:
per demés es repetirles,
perque tot lo mon les sap;
óxala no les saberem,
y no plorariem tant.
El còr d'horror es cubrix
d'haberles de nomenar.
Les Espòses de Jesus,
yls Sacerdòts ultrajats;
les Esglesies profanades;
les doncelles, els ancians,
vasos sagrats y reliquies,
allà en lo Juí ho dirán.

Raspós. Yo mensenc com un lluet,
quant tal còsa me ve al cap.

Rull. Ou, si vòls la mehua història:
tornem atra vòlta gra.

Raspós. Dignes, Rull, questic atent:
perdona si testorbat,

Rull. Els que dels pòbles fugien,

noticia not varen dar,
quels Francesos sencontraben
dins de Mislata y de Quart.
Volá la veu per Valencia;
per moments la gent sarmá;
pasmat em quedí de veure
la muralla en un instant
cóm es va omplir de veins
valents, honrats y lleals.
Uns als atres sanimaben;
tots estaben inflamats,
ardint en cèl y en amor,
y á veu alta tots jurant
de pèdre primer la vida,
derramant tota la sanc,
quentregarse á tal canalla.
Sempre estaben tots cridant:
Viva FERNANDO, y España,
la Lley, y la Llibertat.

Els artillers prevenguts,
els canons ben carregats,
la muralla ben guarnida,
y encara que fluixa está,
vinga Moncey, açistem,
ques ben cèrt enconstrará
per falta de les almenes,
pits de bronze valenciáns,
no fluixos com els de Jena,
de Marengo, y atres tals:
si aquells se rendiren pronte,
en nosatros no ho vorán:
primer la tèrra nos trague,
y nos sepulte á tots baix.
Vinguen bombes, vinguen bales,
vinguen granades reals,
y vinga linfèrn sancer,
quels nòstres pits açí están.
Mes, Francesos, tremoleu;
horroriceuse, infernals,
ateistes llibertins,
que damunt deixe portal
mire yo en ulls de la fe,
que del Cèl han abaixat,
pera ompliros de terror,
y defendre la Ciutat,
el Christo del Salvador,
Màre dels Desamparats,
yl Espòs desta Senyora,

ques el nostre General,
nomenat desdel principi.

Raspós. Pero Rull, ¿y es veritat
que tú veres tot això?

¡Seria un milacre gran!

Rull. Yo no ho viu: ¿pero tú ductes
que deixarien destar

nòstron Pare y Mare allí,
ventnos en tan gran treball?

En açò la mehua fe
encara pasaba abant:
pareix que vea en lo Cèl
á aquell que fon General,
y dignísim Arçobispo
de tota esta Capital,
el Patriarca Ribera,
el celosísim Prelat,
que així com feu en los Mòros,
en los Francesos farà.

En lalbançada primera
pareix que vea volant
al nòstron germá Vicent
Ferrer, en laspasa en ma,
aquell que va per lo Cèl
defenent y custodiant,
en un amor incansable,
en un cariño filial,
á Valencia, ques sa mare:
(daçò ya pròbes molt grans.)

¿Y mirantla en tal perill
Vicent, habia destar
quiet en lo Cèl? *No lo creo:*
el primer que va baixar;
y darrere dell Lluís,
quen açò prengué gran part,
que com te açí dins els òsos,
no vòl signen profanats.

¿Factor estaria quiet,
quell que yastá habeat
á matar á cudolades
als enemics dels Cristians?

¡Qué llimes de Sen Geròni
degué aquell dia tirar!

¡qué metralla tan cruel!

Francesos ¿ahon shau ficat?

La mehua fe em fea veure

eixir de Sen Sebastiá

al Beato Gaspar Bòno,

molt tieso y molt arrogant,
el que sap tota la broma,
perque fon molt bon soldat,
aquell que á la valentia
y virtut sabé ajuntar;
aquell que vencé als contraris,
fent sempre guerra á la carn:
y no com estos indignes,
quel seu cèl sòls es robar,
y profanar santuaris.

¡Y estos son els bons soldats!
Vinguen, deprenguen de Bòno:
fon bon soldat y cristiá:
ell els dirá, quel valor
nostá en fer atrocitats.

¿Quí dirá que nos milacre
questant en Sen Sebastiá
tota lasquadra de lladres,
un fil no varen tocar?
El gayato del Ahuelo,
y laspasa de Gaspar,
Pare y Fill, en esta broma
que tal degueren juar!

Y pegar foc al Socós,
y no tocar de Tomás
el sant Còs, ni la Capella,
açò no es portento gran?

La causa es tota de Deu:
per això el Senyor nos val.

Fiats en este principi
tots los Valencians están,
perquen lo mur no se ouía
mes que religió y pietat,
actes damor y de fe.

Tots estaben desijant
veure la cara al Frances.

En efècte, va aplegar
dia vint y huit de Juny,
vespra de Sen Pere: fan
alto á un quart de Valencia,
para batir la Ciudad:

pòsen quatre bateries
en los puestos que ohuirás:
una al molí de nou mòles,
atra á Sen Pere Pasqual,
unatra en front lo Socós,
y unatra á lhòrt de Juliá.
Desdeste siti Moncey

òrdens estava donant.
 En punt de les onze y mija
 un trompeta va enviar,
 intimant la rendició,
 dient venia de pau;
 que tractaria en amor,
 carinyo y fraternitat;
 que no tocaria res,
 ni faria ningun mal
 si sentregaben á bònesh
 que de lo contrari, á sane
 y á foc tot ho portaria,
 del balbucient al anciá,
 á ningú perdonaria.
 Pera resòldre va dar
 dos hòres de tems; el pòble,
 es dir, els veïns lleals,
 quant ohuiren tal propòsta,
 respongueren tots cridant:
 Entregarse? *Ni por pienso.*
 Primer morir abrasats.
 Vixca la Fe, Patria y Rey,
 y á les armes tots quant ans.
 Sabut açò per Moncey,
 maná fer foc, coníat
tomaria aquella tarde
 el café dins la Ciutat.
 Pero lixqué l pòrc mesell.
 Com un gos, que fugint va
 en lo rabo entre les cames
 si alguns palos li han pegat,
 així sen aná Moncey
 aquella nit capa Quart.
 Ells començaren molt tiesos;
 entraren molt arrogants;
 pero quant lestufador
 da vint y quatre arruixá,
 va quedar tot lo carrer
 de gavachos empallat.
 Ya no digueren alón:
 ya no feen mes que tats,
 y dien: *Futri, va malu,*
nu intraró en la Civitá.
Raspós. Pues y allò que nos contaben,
 que asaltaben les ciutats?
Rull. Gic calla, no sigues tonto:
 lo quells saben conquistar,
 es en mentires y en lipes.

Si ells hagueren vencontrat
 en tots los puestos tesó,
 valentía y llealtat
 com en Valencia, Girona
 y en Zaragoza, escaldats
 sen tornarien á Francia
 els que pogueren tornar.
 Que vagen á Andalucia,
 que allí saben torejar,
 plantant unes banderilles,
 que no sòlen caure may.
Estos valientes guerreros,
 al veure el foc granejat
 ques fea de la muralla
 tan viu y tan acertat,
 arribaren á coneixer
 tenien jòc mal parat.
 Ells pensaren quen Valencia
 habia cent mil soldats:
 alçaren lacampament,
 y sen tornaren anar
 per lo puesto que vingueren.
 Nosatros al sendemá
 pensarem que tornarien.
Raspós. Les espales han tornat:
 com el diable de la Creu,
 de Valencia fugirán.
 Lliures pues de tals malignes
 per lo present ham quedat:
 donemli á Deu moltes gracies,
 y sapiamli retornar
 els grans favors quens ha fet.
Rull. Cóm ha de ser?
Raspós. No pecant:
 deste mòdo es paga Deu.
Rull. Raspós el Sòl shamagat
 açò no es dir que tembaches:
 vòls, quedarte soparás
 despues tacompañaré.
Raspós. Huestime, Rull: yo men vai
 perquè la mehua. Getrudis
 si tarde un pòc está en alt.
Rull. Á Deu, Raspós: pasau be.
Raspós. Rull á Deu: tingam gravat
 este lletrero en lo còr:
 primer morir, que deixar
 daclamar al Rey FERNANDO,
 y amar al CRUCIFICAT.

Bonaire, 58-679